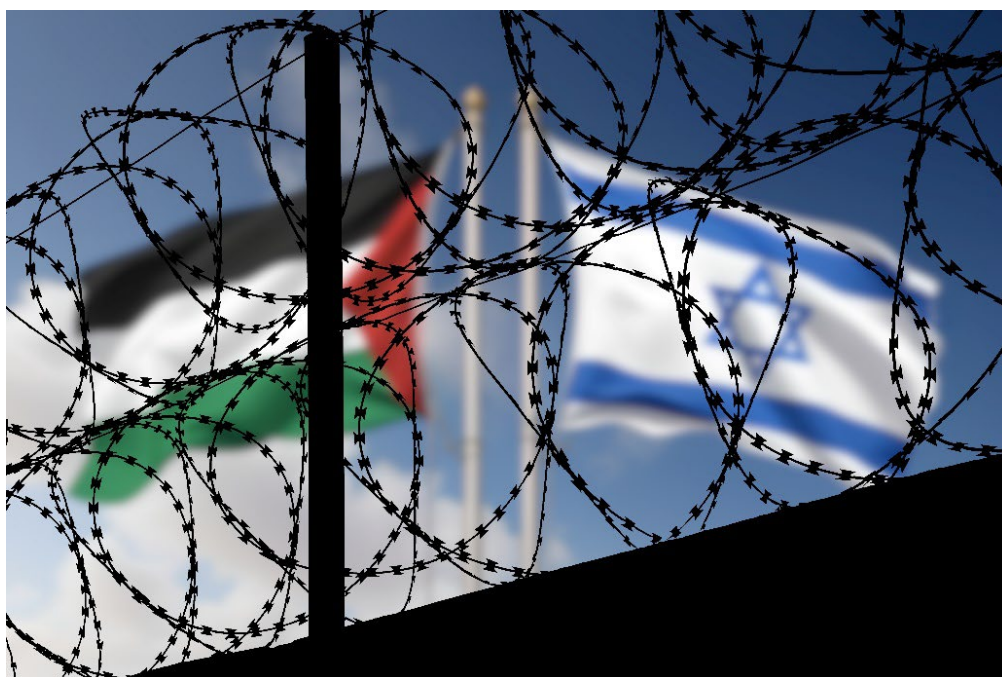

Tema: Israel/Palestina

Texter anpassade för åk 4-6,
att arbeta med kring den rådande
situationen i Israel och Palestina.

Att prata om situationen i Israel och Palestina med elever i skolan

Hur kan man hjälpa till att mildra elevernas oro och undervisa åldersanpassade fakta om krig och andra konflikter? Det som händer i Israel och Palestina kan uppfattas som skrämmande och det kan väcka tankar och känslor hos både barn och vuxna.

Yngre elever i skolan har börjat utveckla förmågan att tänka abstrakt. De funderar mer och mer på orsaker, konsekvenser och samband. Eleverna börjar fundera och ställa frågor utanför de egna erfarenheterna. Detta gör att du som lärare behöver ägna tid åt att förklara och hjälpa eleverna att förstå vad som händer/har hänt. Äldre elever förstår att dessa händelser kommer att påverka oss och behöver samtala om sin oro inför framtiden.

Ibland är det bästa vi kan göra för våra elever att lyssna på deras oro och ge dem en plats att dela med sig av sina röster så att de kan börja bearbeta världen omkring dem. Kom ihåg att vara försiktig om det finns elever i klassen som kommer från ett krigshärjat land, har egna trauman eller kopplingar till konflikten, direkt eller indirekt genom släktband.

Alla dagar och lektioner behöver heller inte handla om den rådande situationen. Lagom är bäst!

Har du eller dina elever några frågor eller funderingar får ni gärna höra av er till oss.

Hälsningar,

Redaktionen 4-6 på Liber

Texter och övningar i temat

Materialet består av olika texter och övningar som tar upp viktiga aspekter i den rådande situationen i Israel och Palestina. Välj de texter och övningar ni vill arbeta med och gör på det sätt som passar er bäst. Det här temat kräver inte att man arbetar med alla texter. Det är viktigt att inte lämna eleverna själva med texterna utan alla texter behöver en vuxens närvaro för att förklara och besvara eventuella frågor.

Text 1: Bakgrund Israel - Palestina

En nyskriven text som tar upp bakgrunden till konflikten.

Läs texten tillsammans med eleverna!

Författare: Kalle Holmqvist

Text 2: Oktober 2023 – nytt krig i Israel/Palestina

En nyskriven text om vad det är som händer just nu.

Läs texten tillsammans med eleverna!

Författare: Kalle Holmqvist

Text 3: Om krig

En nyskriven text som tar upp t.ex. vad ett krig är, vilka regler som finns, det svenska försvaret etc.

Läs texten tillsammans med eleverna!

(Finns i *SOS 4-6 Digital*)

Författare: Kalle Holmqvist

Text 4: Var källkritisk!

Ett utdrag från *Liber Svenska 4* som handlar om källkritik, att kolla flera källor och att vara en bra källa för andra. Det är mycket viktigt att arbeta med källkritik och källtillit i samband med detta område.

Författare: Maria Dufva

Text 5: Bli inte lurad

Ett utdrag från *Liber Svenska 5* som också handlar om källkritik och vilka frågor man ska ställa sig när man är källkritisk.

Författare: Maria Dufva

Sätta ord på känslor – ställa frågor

Genom att samtala om den rådande situationen i Israel och Palestina kan eleverna träna på hur de kan formulera sig, sätta ord på sina känslor, tänka annorlunda och få nya infallsvinklar. Vi är olika och reagerar olika. När man sätter ord på sina känslor, blir lyssnad på och delar tankar med varandra blir det lättare att förstå sig själv och inse att alla inte är som jag. Det kan öka toleransen för andra.

Fråga eleverna vad de undrar över. Har de sett något i sociala medier som de vill prata om? Kanske ställer de sig frågor såsom: Är det här början på tredje världskriget? Vem har rätt? Vems fel är det? Varför gör de så här? Svara så enkelt du kan på deras frågor. Om du inte har svar så säger du det. Var noga med att bara berätta det som är sant, dvs. var saklig. Undvik det som skrämmer. Var lugn och trygg och visa inte din egen oro.

En enkel uppgift är att låta dem skriva ner sina känslor kring de senaste händelserna i Israel och Palestina. Detta är en övning som snabbt ger dig koll på elevernas emotionella behov. Många elever kan känna sig mer bekväma med en skriftlig övning snarare än att diskutera känslor med sina klasskompisar.

Fler förslag på uppgifter

En annan enkel uppgift är att be eleverna att dela med sig av ett ord som beskriver hur de känner inför krig. Att göra detta hjälper eleverna att inse hur många av deras kompisar som känner på samma sätt som de gör.

De äldre eleverna kan få diskutera vad de har lärt sig om situationen från nyhetsflödet eller sociala medier. Låt dem jämföra fakta och källor - likheter och skillnader. En klassaktivitet skulle kunna vara att ta reda på om fakta stämmer eller inte.

En engagerad klass eller en klass med behov att träna på empati kan få i uppgift att fundera på hur de tror att någon i deras ålder i Israel eller Palestina mår just nu. Barn måste lämna sina hem, kan förlora sina hem och kanske till och med förlora nära och kära. Eleverna kan försöka föreställa sig hur det kan vara att leva genom detta. Var dock försiktig om det finns elever i klassen som har en personlig koppling till konflikten eller som kommer från ett annat krigshärjat land.

En aktivitet skulle kunna vara att brainstorma tillsammans som klass, hur vi kan hjälpa till. Även om det kanske inte finns så mycket vi kan göra, kan den här övningen vara bra för att få eleverna till en medkännande sinnesstämning.

Ibland är det bästa vi kan göra för våra elever att helt enkelt lyssna på deras oro och ge dem en plats att dela med sig av sina röster så att de kan börja bearbeta världen omkring dem.

BILDLISTA

Text 1: Getty Images (kartan)

Övriga foton: Shutterstock

Bakgrund

Varför är det krig i Israel och Palestina? Ett enkelt svar är att flera olika grupper vill ha samma område.

Men hur blev det så?

Området på den här kartan har kallats för olika saker genom historien.

I dag är området uppdelat i:

- Landet Israel som bildades 1948. Majoritetens av israelerna är judar. Hebreiska är Israels officiella språk. Många talar även arabiska.
- Palestina. Palestina består av två delar: Västbanken och Gazaremsan. Människorna som bor där talar arabiska. Det finns flera olika arabiska länder, araberna som kommer från just Palestina brukar kallas palestinier. De flesta är muslimer. Men det finns också kristna palestinier.

Det finns väldigt många olika åsikter om exakt var gränsen ska gå mellan Israel och Palestina, vilka människor som ska få bo på vilket ställe och hur de två länderna ska samarbeta.

Många olika folkgrupper

Det har bott människor väldigt länge i området som vi nu kallar Israel och Palestina. Staden Jerusalem har funnits i flera tusen år och är en helig stad inom både judendom, kristendom och islam.

För ungefär 3000 år sedan bodde folkgruppen judar här. Det bildades ett judiskt rike som hette Israel. Senare kom andra och tog över. För ungefär 2000 år sedan blev området en del av romarriket.

Romarna kallade området för Palestina. Det bodde judar både i Palestina och i andra delar av romarriket. Judarna i Palestina gjorde uppror mot romarna flera gånger, eftersom de ville bestämma över sig själva. Romarna tvingade många judar att lämna Palestina.

Palestina var inget eget land, utan blev hela tiden erövrat av olika stora länder och riken. Mellan 1500-talet och 1900-talet styrdes Palestina av Osmanska riket. Det var som nuvarande Turkiet, men mycket större. Efter första världskriget förlorade Osmanska riket många av sina områden. På 1920-talet tog Storbritannien kontroll över Palestina.

Judar i olika länder

De flesta som bodde i Palestina var muslimer, men där fanns också många kristna.

En del judar bodde fortfarande i Palestina. Men de flesta judar bodde i Europa, Nordafrika och Amerika. Judarna fanns alltså på olika ställen. De behöll ofta sin religion och sina judiska traditioner, oavsett vilket land de bodde i och vilket språk de pratade.

Ska judar ha ett eget land?

Diskriminering – när man behandlar någon sämre på grund av till exempel religion, hudfärg, bakgrund eller kön.

I många delar av världen blev judarna förföljda och diskriminerade.

På 1800-talet började allt fler människor tycka att judarna borde ha ett eget land. Det fanns flera olika förslag om var ett sådant land kunde ligga. Men det vanligaste förslaget var att det skulle ligga i Palestina. Där hade ju det judiska folket bott tidigare i historien.

En del judar tyckte att det var en bra idé med ett eget land. Då skulle de kunna få leva i fred och bestämma över sig själva. Andra judar tyckte inte det var en bra idé. De ville bo kvar i länderna som de bodde i.

Det fanns ett stort problem med att skapa ett nytt judiskt land i Palestina. Det bodde ju redan människor där. Vart skulle de ta vägen? Skulle alla kunna samsas och leva tillsammans?

Andra världskriget

Nazisterna tog makten i Tyskland 1933 och andra världskriget började 1939. Nazisterna ville inte att det skulle finnas judar i Europa. Alla judar skulle tvingas att flytta, eller dödas.

Innan andra världskriget bodde flera miljoner judar i Östeuropa – till exempel i Ryssland, Ukraina, Polen, Rumänien, Estland, Lettland och Litauen. De hade bott där i hundratals år, eller ännu längre. Men under andra världskriget erövrade Tyskland stora delar av Östeuropa. De dödade judarna som bodde där. Även i Västeuropa dödades många judar.

Sammanlagt mördades ungefär sex miljoner judar av nazisterna. Det brukar kallas för förintelsen. Även många andra grupper dödades av nazisterna. Till exempel romer, människor med funktionshinder och homosexuella.

Rasism som riktas mot judar brukar kallas för **antisemitism**. Det finns fortfarande stora problem med antisemitism i världen. Människor förföljs och hotas bara för att de är judar.

FN försöker lösa frågan

Fler och fler judar flyttade till Palestina. En del flyttade dit för att de ville, andra för att de var tvungna att fly från sina hemländer. De blev strider mellan judar och araber i Palestina. Några grupper började använda vapen.

Förenta nationernas flagga.

Ett Israel och ett Palestina

Förenta Nationerna (FN), som är en samarbetsorganisation för hela världen, försökte lösa frågan. FN bestämde att det skulle bildas en stat för judar som hette Israel och en stat för araber som hette Palestina. Stormakterna USA och Sovjetunionen stödde den idén.

Sedan grundades landet Israel 1948. Det skulle vara ett judiskt land. Många tyckte att det var viktigt att

judarna fick ett eget land där de kunde leva i fred. Så att något liknande som förintelsen aldrig skulle kunna hända igen.

Det blev aldrig så att alla världens judar flyttade till Israel. Det finns cirka 16 miljoner judar i världen. Av dem bor ungefär 6 miljoner i Israel. Det bor till exempel fler judar i USA, ungefär 7 miljoner (eller fler, det beror lite på hur man räknar).

Krig och våld

Många palestinier blev väldigt arga och besvikna över att Israel bildades. De tyckte inte att FN, USA och Sovjetunionen hade rätt att ge bort deras mark.

Det blev krig mellan Israel och grannländerna. Alla skyllde på varandra och sa att det var den andra sidan som början.

Israel vann kriget och tog över många av de områden som skulle ha blivit staten Palestina. Hundratusentals tvingades fly från sina hem. FN:s plan för två stater hade inte fungerat.

Det blev krig flera gånger till och Israel vann de krigen också.

En del palestinska grupper började använda våld. De menade att det var det enda sättet att kämpa mot Israel på. De kapade flygplan eller sprängde hus. Men det fanns givetvis också många som kämpade för frihet på ett fredligt sätt.

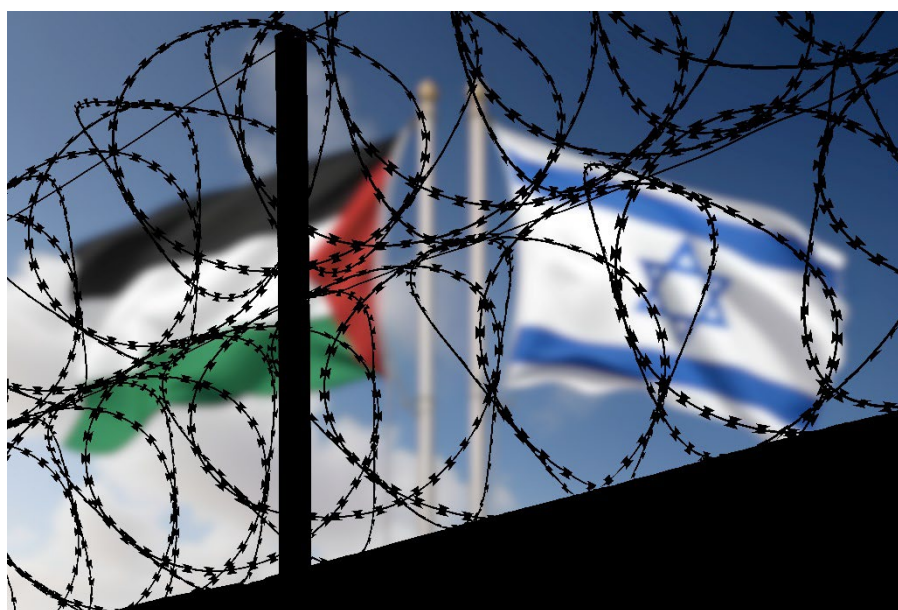
Två folk och ett land

Det har gått nästan 80 år sedan staten Israel skapades och palestinierna tvingades fly från sina hem. Många av deras barn och barnbarn och barnbarnsbarn bor fortfarande i stora flyktingläger. De drömmer om att få komma hem igen, till sitt eget land.

Men städerna och byarna som de flydde från är nu en del av Israel. Det bor israeler där och de vill inte bli tvingade att flytta.

Det är en av de saker som gör konflikten i Israel och Palestina krånglig. Det finns olika grupper som vill åt samma område.

Alla palestinier flydde inte från Israel, utan många blev kvar. I dag är ungefär 20 procent av Israels befolkning araber.

Oktober 2023 – nytt krig i Israel/Palestina

Palestina är uppdelat i två olika områden:

- Västbanken
- Gazaremsan

Det finns flera olika palestinska grupper och partier. Den grupp som är störst och har mest makt kallas PLO (Palestine Liberation Organisation – Palestinska befrielseorganisationen). De styr på Västbanken. PLO är inte särskilt religiösa. Tidigare använde många inom PLO våld men på 1990-talet gick de med på att inte göra det längre.

Det finns också ett parti som heter Hamas. De styr Gazaremsan. Hamas tror på en extrem form av islam. De säger att de kan tänka sig att använda våld i sin kamp mot Israel. Därför är Hamas klassad som en terrororganisation av bland annat USA, EU och Storbritannien. PLO och Hamas är osams med varandra och vill inte samarbeta.

Under de senaste 20 åren har Hamas ofta skjutit raketer (en slags vapen) mot Israel. Israel har stängt alla gränser mot Gazaremsan, så att människorna som bor där inte kan lämna området. Det är också svårt att transportera in mediciner och mat.

Attack mot Israel

Konflikten mellan Israel och Palestina har pågått i över 70 år. Under de senaste åren har det blivit våldsamerheter flera gånger.

Men den 7 oktober 2023 blev det värre än vad det har varit på mycket länge. Då gick flera tusen beväpnade personer från Hamas och några andra grupper på Gazaremsan in över gränsen till Israel.

De anföll städer och byar och dödade många människor. De flesta som dog var vanliga människor, inte soldater.

Dessutom kidnappades cirka 250 personer och togs med av Hamas som fångar.

Attack mot Gaza

Efter attacken började Israel bomba Gazaremsan.

Sedan gick de in med soldater. Israel ville dels krossa Hamas en gång för alla. De ville också befria alla som var kidnappade.

Problemet är att det bor väldigt många andra på Gazaremsan, människor som inte är med i Hamas och inte var med och anföll Israel. De råkade väldigt illa ut.

Oskyldiga dödas

På bara några veckor dödades tusentals människor på Gazaremsan. Många var barn. De hade inte attackerat Israel. De hade inte bestämt att det skulle vara krig.

Men så är det ofta i krig. Människor som är helt oskyldiga drabbas hårdast.

När Hamas gick in i Israel dödades vanliga människor, som inte hade med konflikten att göra. Och när Israel gick in i Gaza dödades vanliga människor, som inte heller med konflikten att göra. Människors föräldrar, barn, syskon, grannar och vänner.

Vi har inget vatten och ingen el. Maten börjar ta slut. När flygplanen kommer måste vi gömma oss. Men det finns ingenstans att gömma sig längre.

Vi kan inte fly någonstans.

De har jagat oss länge. De tvingade min mormor och morfar att flytta från sitt hus. De fick inte bo kvar i sitt hem.

Ska kriget aldrig ta slut? Ska vi aldrig få leva i fred?

När det kommer ett larm måste vi springa och gömma oss i skyddsrummet. Jag blir väldigt rädd när raketerna slår ner här. Tänk om vårt hus blir träffat.

Jag förstår inte varför de vill döda alla oss som bor i Israel. Det enda vi vill är att få leva i fred, utan att behöva vara rädda för bomber och raketer.

Ska kriget aldrig ta slut? Ska vi aldrig få leva i fred?

Många är rädda och oroliga

De som drabbas hårdast av kriget i Israel och Palestina är förstas människorna som bor där. Men även människor i andra delar av världen har fått en svår situation på grund av kriget.

I Sverige finns många människor som har palestinsk bakgrund. De har till exempel kommit hit som flyktingar. Många av dem har släktingar som bor i Gaza, som kanske har dött eller riskerar att dö. De känner sig mycket oroliga och rädda.

Judar över hela världen har berättat om att de har blivit hotade och hatade, till exempel i sociala medier. Trots att de inte har något med kriget i Israel och Palestina att göra.

Svenska judar har berättat att de känner sig rädda och att de inte vågar berätta att de är judar. Det har bott judar i Sverige sedan 1700-talet, alltså långt innan konflikten i Israel och Palestina började. I Sverige har vi religionsfrihet. Ingen ska behöva vara orolig för att berätta om sin religion eller sin bakgrund.

Kom ihåg

Det blir aldrig krig av en slump. Det är människor som bestämmer att det ska bli krig.

Om alla människor i hela världen kom överens om att krigen ska ta slut, då skulle det vara fred för alltid och ingen skulle behöva leva i skräck för stridsflygplan och bomber.

Känner du dig orolig?

Det kan vara obehagligt att läsa om krig och andra hemska saker.

Ibland kan det kännas bättre om man pratar med någon. Till exempel kan man kontakta BRIS- Barnens rätt i samhället, på telefon, chatt eller mejl. De som svarar kommer inte att fråga vad du heter. De kommer inte att berätta för någon annan vad du säger.

www.bris.se

Om krig

Krig är något hemskt och fruktansvärt! Det skulle nästan alla människor på jorden hålla med om. Ändå är det krig på många håll i världen. Krig handlar ofta om vem som ska bestämma.

Inbördeskrig – krig inom ett land

Ibland blir det krig inom ett land. Olika grupper i ett land slåss om makten. I stället för att samtala och försöka komma fram till en fredlig lösning tar de till vapen och börjar skjuta på varandra. De bryr sig inte om att många oskyldiga dör.

När det blir krig inom ett land kallas det för inbördeskrig. Ett känt exempel är inbördeskriget i Syrien.

Krig tvingar människor att fly

Kriget i Syrien har gjort att många människor tvingats fly, både vuxna och barn. En del av dem har kommit till Sverige.

Barnen som tvingas fly har inget med kriget att göra. De var inte med och bestämde att det ska bli krig. Ändå tvingas de lämna sina hem, utan att veta om de någonsin kan komma tillbaka. De kan ofta inte ta med sig sina saker. Ibland måste de skiljas från sina föräldrar eller syskon. Många hamnar i flyktingläger, där det är svårt att leva.

KROATIEN - 19 SEPTEMBER 2015: Flyktingar vandrar genom fälten nära gränsen mellan Kroatien och Serbien, mellan städerna Sid och Tovarnik på Balkanrouten, under flyktingkrisen.

Stora länder anfaller mindre

En vanlig anledning till att det blir krig är att stora länder anfaller mindre länder för att bestämma över dem. Ett exempel på sådant krig är Rysslands invasion av Ukraina i februari 2022.

Några tidigare exempel från historien är USA:s krig mot Vietnam på 1960-talet och Sovjetunionens krig mot Afghanistan, som började på 1970-talet. Många protesterade och demonstrerade mot de krigen, även i Sverige. De krävde att de stora länderna skulle låta små länder vara i fred.

USA och Sovjetunionen var mäktiga länder med moderna vapen. Men människorna i Vietnam och Afghanistan ville bestämma över sig själva. De gjorde hårt motstånd och lyckades till slut vinna över de stora länderna.

Vanligare att diktaturer startar krig

Det är vanligare att diktaturer krigar än att demokratier gör det. Om ett land är demokratiskt är det svårare att starta krig, då kan ju väljarna rösta bort de politiker som vill ha krig. I demokratiska länder finns det yttrandefrihet. Det betyder att alla kan säga vad de tycker. När det finns yttrandefrihet kan människor protestera mot kriget.

Men det händer att demokratier startar krig. USA har till exempel anfallit länder flera gånger, trots att USA har rösträtt och yttrandefrihet.

Världskrig

Under 1900-talet drabbas världen av två mycket stora och blodiga krig. Det ena brukar kallas första världskriget. Det höll på mellan 1914 och 1918. Det andra brukar kallas andra världskriget och höll på mellan 1939 och 1945. Då styrde Adolf Hitler och hans nazistiska parti Tyskland och startade krig mot många länder. Det var krig i större delen av Europa, men även i till exempel norra Afrika och i Asien. Miljontals människor dödades. Till slut besegrades Tyskland och gav upp.

Ett krig kan sluta med att den ena sidan ger upp, eller att båda sidorna kommer överens. Ett sådant avtal brukar kallas för fredsavtal.

Aldrig mer krig!

När andra världskriget hade tagit slut krävde många människor att alla länder måste samarbeta för att inget sådant hemskt skulle kunna hända igen.

Därför bildades Förenta Nationerna (FN) 1945. Nästan alla världens länder är med i FN, Sverige också.

I FN håller man möten där man försöker komma överens om saker och se till att inga länder startar krig. Det är inte alltid det lyckas. Tyvärr har det varit många krig i världen, även sedan FN bildades.

Förenta nationernas flagga.

Regler för krig

Det finns lagar och regler om vad de som är med i krig får göra. Några exempel på sådana regler är:

- Man får inte anfalla de som inte är soldater.
- Ingen sida får bomba sjukhus.
- Soldater som blir tillfångatagna får inte behandlas illa.
- Vissa typer av vapen är helt förbjudna. Ingen får till exempel använda kemiska stridsvapen. Det är en slags gift som sprids i luften.

Reglerna kallas Genèvekonventionen och är från 1949. Alla länder i världen har gått med på att följa de reglerna. Den som bryter mot reglerna kan bli åtalad i vilket land som helst. Det finns också internationella domstolar, där olika länder samarbetar. När det blir krig är det tyvärr många som struntar i Genèvekonventionen. Men det är inte så vanligt att någon blir straffad för det.

Sverige har haft fred i över 200 år

Sverige har varit inblandat i många krig genom åren. Under stormaktstiden på 1600-talet och 1700-talet dog hundratusentals män och pojkar som soldater i de svenska krigen. Men den senaste gången Sverige var med i krig var 1814. Då anföll Sverige Norge för att tvinga Norge att gå med i en union. Efter det har Sverige inte haft krig, det vill säga det har varit fred i över 200 år. Däremot har Sverige varit med och skickat soldater till andra länder ibland, till exempel för att vara med på USA:s sida i kriget i Afghanistan i början av 2000-talet.

Vi tror och hoppas att det aldrig blir krig i Sverige. Men om det skulle bli det någon gång i framtiden är vi förberedda. Sverige har ett försvar, med soldater som ska skydda Sverige om någon anfaller oss. De som har fyllt 18 år kan behöva göra värnplikt. Då får man en utbildning i att vara soldat, till exempel hur man använder vapen. Alla behöver inte göra värnplikt, utan bara de som blir utvalda.

Det finns många olika åsikter om hur försvaret ska se ut, hur mycket försvaret ska kosta och hur vi ska samarbeta med andra länder. Det är politikerna i riksdagen och regeringen som bestämmer om försvaret.

Sverige är neutralt och alliansfritt. Det betyder att vi ska försöka låta bli att vara med i krig.

Krig startas av människor

Det är människor som bestämmer att det krig. Om alla människor på jorden var överens skulle det vara fred överallt.

Vi här i Sverige kan inte ensamma förhindra att det blir krig i andra länder. Men vi kan arbeta inom till exempel FN och göra vad vi kan för att världen ska bli mer fredlig.

Var källkritisk!

Kolla flera källor

En bra sak med att leta fakta på nätet är att du enkelt kan hitta flera olika källor. Att kolla minst två olika källor är ett smart sätt för att se vad som är sant. Om en faktauppgift är samma på flera sidor som har olika avsändare är det troligare att den stämmer. Att läsa samma nyhet från olika nyhetsbolag kan också vara spännande för du kan få olika versioner av händelsen. Det kan ge dig fler perspektiv eftersom inte alla nyhetsbolag alltid rapporterar om en händelse på samma sätt!

När du letar information från andra källor än nyhetsbolag är det extra viktigt att tänka på att det finns fejkfilmer och bluffbilder. Du måste vara nogra när du ska göra skolarbeten så du vet att alla fakta du letar efter är verkliga och sanna. Tro inte på allt du läser eller ser. Både bilder och filmer kan vara manipulerade, alltså ändrade så att de blir fejk.

När bilder började spridas efter terrordådet på Drottninggatan i Stockholm våren 2017 skickades det runt många manipulerade bilder som visade något annat än det som hänt på riktigt.

Så det är alltså superviktigt att stanna upp och tänka till så du inte blir en del av falsk spridning. Först när du är säker på att det är sant kan du skriva och dela.

162 VAD LITAR DU PÅ?

Var en bra källa för andra!

På riktigt är det viktigt att du är säker på vad du delar vidare till andra och vad du hjälper till att sprida. I samma ögonblick som du klickar på "dela" eller "skicka vidare" blir du själv en avsändare. Det ger dig ett ansvar gentemot dina kompisar. De tror mer på informationen när den kommer från dig som de känner och litar på. Så tänk efter så att du inte sprider en massa påhitt och falska rykten.

När du kollat att informationen stämmer och delar den är det bra att tydligt berätta var du hittat den. Det kallas för **källhänvisning** och gör det lättare för andra att vara källkritiska.

Frågor för att fånga fakta:

- Vem är det som har sidan? Är det någon du verkligen kan tro på? Lita inte på anonyma källor!
- Varför finns den här sidan? Vill den som gjort sidan informera dig, framföra sin åsikt, sälja något eller underhålla dig?
- Vad ska sidan användas till?
- Vad hittar du för information på sidan? Ser den ut att vara seriös?
- Vill du tro på informationen och i så fall varför? För att den är sannolik eller för att den stämmer med vad du redan tycker?
- Var på sidan hittar du kontaktuppgifter? Står det namn? Prova att mejla till dem.
- Är sidan gammal? När skapades den? När uppdaterades den senast?
- Hur kom du till sidan? Via Google?

Utdrag ur Vårsta bästa nätet, Maria Dufva

VAD LITAR DU PÅ? 163

Bli inte lurad

Bli inte lurad – använd källkritik

Källkritik är det viktigaste vapnet mot att undvika att bli lurad. Alltså – tro inte på allt du läser. Verkar det för otroligt för att vara sant? Då kanske det inte är sant.

Ibland kan det vara extra svårt att avgöra vad som stämmer. Men det finns några knep som hjälper:

Vem säger något? En känd organisation eller ett känt företag eller en myndighet med en internetadress som slutar med **.se** är oftast trovärdigare än en privatperson du aldrig hört talas om.

Är det fakta eller bara någons åsikter? Fakta brukar ha en hänvisning som är tydlig, till exempel "enligt forskare vid Uppsala universitet" eller "enligt en undersökning från Sifo". Då går det också att ta reda på mer. En trovärdig tidning är en tidning som visar var den fått sina uppgifter ifrån.

När publicerades texten? Sådant som var sant för fem år sedan kanske inte stämmer alls i dag. Ibland länkar någon till en gammal nyhet och tror att den är ny. Kolla alltid datum.

Vad gör något till en nyhet?

En nyhet brukar man kalla något som är intressant för många. Ju fler som påverkas av nyheten, desto viktigare är den.

Därför är till exempel ett farligt virus som sprids i världen, som covid-19, en viktig nyhet. Det behöver många veta, för många påverkas av nyheten. Det kallas att en nyhet har stort allmänintresse.

VAD LITAR DU PÅ? 205